

Притуляк Валерій Миколайович,
*к.ю.н., асистент кафедри цивільного процесу Національного
університету «Одеська юридична академія»*

РЕФОРМА ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ, ЩОМОЖЕЗАНЕПАСТИ

Як відомо, 02.06.2016 р. для Верховної Ради України видався доволі продуктивним днем, в результаті чого був прийнятий не тільки Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», а й два закони, що докорінно змінили систему примусового виконання судових рішень та рішень інших органів, а саме Закон України «Про виконавче провадження» (надалі – Закон) та Закон України «Про органи і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів».

Головною новелою вищезазначених законів має стати запровадження інституту приватного виконавця, що є за статусом суб'єктом незалежної професійної діяльності та є схожим з існуючим інститутом приватного нотаріуса. Також передбачено створення відкритого спеціалізованого Єдиного реєстру приватних виконавців, в якому буде міститися інформація про приватних виконавців, прізвище, їх ім'я та по батькові; дата рішення Кваліфікаційної комісії про надання права на здійснення діяльності приватного виконавця; номер посвідчення; виконавчий округ; адреса офісу; реквізити договору страхування цивільно-правової відповідальності; призупинення діяльності приватного виконавця (в разі наявності); дату і номер рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності та вид дисциплінарного стягнення; дату і номер рішення Дисциплінарної комісії про припинення діяльності; прізвище, ім'я та по батькові помічників приватного виконавця (в разі їх наявності). Законом передбачається обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності приватного виконавця перед третіми особами до початку здійснення ним своєї професійної діяльності. Також передбачається дієвий механізм здійснення контролю за діяльністю приватного виконавця, сплата авансових внесків при подачі виконавчого документу до виконання, винагорода приватного виконавця, обмеження приватного виконавця у категорії справ, що він має право виконувати – це не повний перелік нововведень, які покликані поліпшити життя кредиторів та покращити статистику виконання судових рішень. Багато науковців і практичних працівників встигли висловити свою думку з приводу цих законів, а також зазначити про плюси і мінуси, які вони нестимуть. Але не все так однозначно. Такі чудові, на перший погляд закони, мають дуже

велику кількість недоліків, які можуть звести нанівець всю суть реформи системи примусового виконання.

Почнемо із додатку до Закону України «Про виконавче провадження», який містить оновлений перелік майна, на яке не може бути звернено стягнення за виконавчими документами (надалі – перелік). Відтак, окрім традиційних предметів, які містились у попередній редакції закону, а це меблі – по одному ліжку та стільцю на кожну особу, один стіл, одна шафа на сім'ю, один холодильник на сім'ю, насіння, необхідне для чергового посіву, паливо, необхідне боржникові, членам його сім'ї та особам, які перебувають на його утриманні, для приготування щоденної їжі та опалення (протягом опалювального сезону) житлового приміщення, перелік було доповнено декількома новими пунктами. Так, державні та приватні виконавці втратили можливість звертати стягнення на один телевізор, персональний комп'ютер на сім'ю, один мобільний телефон – на кожну особу. Дана позиція законодавця, викликає принаймні подив, адже позбавлення можливості виконавця звертати стягнення на ліквідне майно боржника (а це можуть бути і елітні мобільні телефони на кшталт айфон чи верту; плазмові телевізори на всю стіну оселі чи елітні Макбуки останньої моделі), реалізація якого подекуди може покрити до прикладу борг боржника за комунальні послуги приблизно на тисяч 15 – 20 гривень, та ще й сплатити витрати виконавчого провадження із виконавчим збором. Крім того законодавець наголошує на неможливості стягнення на один мобільний телефон на кожного члена сім'ї. Але як відомо, як державний так і приватний виконавець звертає стягнення виключно на майно боржника, а тому якщо телефон належить члену родини боржника – це унеможливає звернення стягнення на нього за виконавчим провадженням. Ще на думку автора видається цікавим п. 7 переліку, який передбачає неможливість звернення стягнення на майно, необхідне для відправлення релігійних культів та ритуальних обрядів боржником, членами його сім'ї та особами, які перебувають на його утриманні. Тобто боржник може витратити всі свої статки на придбання для себе та членів своєї родини натільних хрестів, виготовлених із дорогоцінних металів та інкрустованих дорогоцінним камінням, що унеможливить жодні дії виконавця із цим майном.[1].

Автор розуміє нагальну необхідність для боржника у реаліях сучасного світу таких необхідних речей як мобільний телефон, а також сакральність та цінність речей релігійного характеру, необхідних для відправлення релігійних культів, але таке поверхнєве ставлення законодавця до формування переліку може спричинити зловживання з боку боржників і фактичне невиконання судового рішення, що по суті невілюватиме його значення.

Ще однією особливістю нового Закону України «Про виконавче провадження» це є передбачення можливості здійснення представництва юридичної особи у виконавчому провадженні особою, яка відповідно до відомостей Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань має право вчиняти дії від імені такої юридичної особи без довіреності. По суті, такий невдалий виклад п. 4 ст. 16 Закону унеможливує подачу виконавцеві до виконання будь-якого виконавчого документу про стягнення на користь юридичної особи ніким іншим, окрім керівником або іншою уповноваженою особою, які мають право вчиняти юридично значимі дії без довіреності та про що буде зазначено у ЄДРПОУ. Якщо ж виконавець відкриє виконавче провадження, за виконавчим документом, поданим представником юридичної особи за довіреністю, це може призвести до подальшого оскарження дій виконавця з боку боржника до суду і як наслідок скасування постанови про відкриття виконавчого провадження, що зведе на нівець всі зусилля виконавця, спрямовані на виконання судового рішення. Хочеться сподіватись, що ця помилка буде виправлена найближчим часом, адже важко уявити як керівники великих фінансових установ по всій Україні будуть подавати власноруч виконавчі документи до виконання.

Але найголовнішою на думку автор є п. 1-1 Розділу XIII Закону, в якому зазначається, що до 1 січня 2018 року приватний виконавець не може здійснювати примусове виконання рішень за якими сума стягнення становить шість та більше мільйонів гривень або еквівалентну суму в іноземній валюті. П. 11 ст. 5 Закону також містить обмеження для приватного виконавця протягом першого року зайняття діяльністю в частині не можливості здійснення примусового виконання рішень за якими сума стягнення становить двадцять та більше мільйонів гривень або еквівалентну суму в іноземній валюті. Це є найбільш сумнівною новелою, адже наразі більшість практиків тлумачать ці обмеження, як неможливість одночасного перебування у приватного виконавця на виконанні виконавчих документів, загальна сума за якими становить понад шість і відповідно двадцять мільйонів гривень. Жодних роз'яснень ані з боку Верховної Ради, ані з боку Міністерства Юстиції з приводу тлумачення цих норм не має. За цей час приватному виконавцю необхідно нести численні витрати, щодо утримання офісу, найманих працівників, сплати податків, що може призвести до його збанкрутіння на початку роботи.

У статті наведено невичерпний перелік вад Закону, є як і більш так і менш серйозні недоліки. Про це свідчить і зміни, які вже були внесені до Закону України «Про виконавче провадження» і зміни, які на думку автора будуть неодмінно вноситись. Авжеж не можна недооцінювати той позитивний посил, що несе у собі запровадження інституту приватного

виконавця та ряд інших нововведень Закону України «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», але хотілося б щоб до підготовки таких важливих законодавчих актів законодавець ставився більш відповідально та обмірковано та виправив вже існуючі недоліки.

Література:

1. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. Електроний ресурс [режим доступу] <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1404-19/paran18#n18>